

Ezgi Damla Saruhan

**NÜKLEER TESİS İŞLETENİN
HUKUKİ SORUMLULUĞU KAPSAMINDA
NÜKLEER RİSK SİGORTALARI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XIII
KISALTMALAR DİZİNİ	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM NÜKLEER TESİS İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

I. GENEL OLARAK NÜKLEER ENERJİ KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	5
A. Nükleer Enerji Kavramı.....	5
B. Nükleer Enerjinin Dünyada ve Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi	6
1. Dünyada Tarihsel Gelişimi.....	6
2. Türkiye'de Tarihsel Gelişimi	8
II. NÜKLEER TESİS İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	11
A. Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğuna İlişkin Uluslararası Düzenlemeler	11
1. 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Sorumluluğa İlişkin Paris Sözleşmesi	13
a. Genel Çerçeve.....	13
b. 2004 Protokolü	15
2. 1974 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Hukuki Sorumluluğa İlişkin Paris Sözleşmesini Yenileyen Brüksel Ek Sözleşmesi.....	19

3. 1963 Tarihli Nükleer Zararlar Hakkında Hukuki Sorumluluğa İlişkin Viyana Sözleşmesi.....	20
a. Genel Çerçeve.....	20
b. 1997 Değişiklikleri ile Getirilen Yenilikler.....	21
4. 1988 Tarihli Paris ve Viyana Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Ortak Protokol.....	22
5. 1997 Tarihli Nükleer Zararın Ek Tazmini Sözleşmesi (Convention on Supplementary Compensation – CSC).....	24
6. 1962 Tarihli Nükleer Gemi İşletenlerin Sorumluluğuna İlişkin Sözleşme.....	26
7. 1971 Tarihli Nükleer Maddenin Deniz Yoluyla Taşınmasında Hukuki Sorumluluğa İlişkin Sözleşme.....	27
B. Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğuna İlişkin Ulusal Düzenlemeler.....	28
III. NÜKLEER TESİS İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞU REJİMİ.....	34
A. Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğuna İlişkin Özel Bir Hukuki Rejime Duyulan İhtiyaç.....	34
B. Nükleer Tesis İşletenin Hukuki Sorumluluğuna İlişkin İlkeler.....	37
1. Nükleer Tesis İşletenin Münhasır Sorumluluğu.....	38
2. Nükleer Tesis İşletenin Kusursuz Sorumluluğu.....	40
3. Sorumluluğun Miktar Bakımından Sınırlanması.....	41
4. Sorumluluğun Zaman Bakımından Sınırlanması.....	42
5. Nükleer Tesis İşletenin Sigorta Yaptırma veya Mali Teminat Gösterme Yükümlülüğü.....	43
6. Ayrımcılık Yasağı.....	44
7. Münhasır Yargı Yetkisi.....	44
IV. TÜRK HUKUKUNDA NÜKLEER TESİS İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNUN YASAL ÇERÇEVESİ.....	45
A. Genel Hatları ile Türk Hukukunda Hukuki Sorumluluk.....	46
1. Kusur Sorumluluğu.....	48
2. Kusursuz Sorumluluk.....	50

a.	Hakkaniyet sorumluluğu	51
b.	Özen sorumluluğu (Olağan Sebep Sorumluluğu)	52
c.	Tehlike sorumluluğu.....	54
3.	Hukuka Uygun Müdahaleden Doğan Sorumluluk (Fedakârlığın Denkleştirilmesi)	59
B.	TBK'nin Tehlike Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerinin Nükleer Tesis İşletenin Sorumluluğu Kapsamında Uygulanabilirliği.....	61
C.	Türk Hukukunda Nükleer Tesis İşletenin Sorumluluğunun Şartları	65
1.	Nükleer Tesis İşleten	65
a.	Nükleer Tesis İşletilmesi Halinde	66
b.	Nükleer Madde Taşınması Halinde.....	75
c.	Birden Fazla Nükleer Tesis İşletenin Sorumluluğu	77
2.	Nükleer Hadise	78
3.	Nükleer Zarar	80
4.	Nükleer Hadise ve Nükleer Zarar Arasındaki İlliyet Bağı	84
a.	İlliyet Bağının Kesilmesi	89
b.	Doğrudan Bir Silahlı Çatışma, Hasmane Hareketler, İç Savaş ya da Ayaklanma Durumları	91
c.	Nükleer Zarar Gören Kişinin Kastı veya Ağır İhmali.....	92
5.	Nükleer Tesis İşletenin Sorumluluğunun Sınırları	94
V.	TÜRK HUKUKUNDA NÜKLEER TESİS İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNUN HÜKÜM VE SONUÇLARI	96
A.	Nükleer Zararların Tazmini.....	96
1.	Maddi Zararların Tazmini	96
a.	Genel Olarak	96
b.	Can Kaybı Hâlinde Zararı Oluşturan Unsurlar	98
c.	Yaralanma Hâlinde Zararı Oluşturan Unsurlar	101
aa.	Tedavi giderleri	101
bb.	Kazanç Kaybı.....	102

cc. Çalışma Gücünün Azalmasından veya Yitirmesinden Doğan Kayıplar.....	102
dd. Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Kayıplar	103
d. Malvarlığına İlişkin Zararlar	104
e. Çevrenin Eski Haline Getirilmesi İçin Alınan Önlemler, Çevrenin Zarar Görmesi Nedeniyle Gelir Kaybı ve Önleyici Tedbirler	105
f. Maddi Tazminattan İndirim Nedenleri.....	108
g. Geçici Ödemeler	111
2. Manevi Zararların Tazmini.....	111
a. Genel Olarak	111
b. Nükleer Zararlar Bakımından Manevî Tazminat	118
3. Nükleer Zararların Nükleer Zarar Tespit Komisyonu Marifetiyle Tazmin Edilmesi.....	121
B. Rücu Hakkı.....	123
1. Nükleer Hadiseye Kasıtlı Olarak Sebep Olan Kişilere Karşı Rücu Hakkı	124
2. Nükleer Tesis İşletenin Tedarikçilerine Karşı Rücu Hakkı....	125
C. Zamanaşımı	125
1. Tazminat Taleplerine İlişkin Zamanaşımı	125
2. Rücu Hakkına İlişkin Zamanaşımı	127
D. Yetkili Mahkeme.....	127

İKİNCİ BÖLÜM

NÜKLEER RİSKLERE İLİŞKİN SORUMLULUK SİGORTALARI

I. NÜKLEER TESİS İŞLETENİN SİGORTA YAPTIRMA VEYA MALİ TEMİNAT GÖSTERME ZORUNLULUĞU	131
II. NÜKLEER RİSK SİGORTALARI VE NÜKLEER SİGORTA HAVUZLARI	133

A. Genel Olarak.....	133
B. Nükleer Risk Sigortalarının Gelişimi	136
C. Nükleer Sigorta Havuzları	137
1. Nükleer Tesis İşletenlerin Sigorta Havuzu (Operators’ Pool)	146
2. Nükleer Enerji Alanında Karşılıklı Sigorta Birlikleri.....	150
D. Karşılaştırmalı Hukukta Nükleer Risk Sigortaları	155
1. Amerikan Hukuku	155
2. Japon Hukuku	164
3. Alman Hukuku.....	175
4. Kanada Hukuku.....	186
III. TÜRK HUKUKUNDA NÜKLEER RİSK SİGORTALARININ HUKUKİ NİTELİĞİ	193
A. Sigorta Kavramı	193
1. Genel Olarak Sigorta Kavramı.....	193
2. Sigortacılığın Tarihi Gelişimi.....	197
B. Türk Hukukunda Nükleer Risk Sigortalarına İlişkin Düzenlemeler.....	201
1. Paris Sözleşmesi Hükümleri.....	201
2. 7381 sayılı Kanun Hükümleri.....	203
3. Nükleer Risklere İlişkin Sorumluluk Sigortasına ve Teminatına Dair Yönetmelik.....	207
4. Nükleer Sigorta Havuzunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.....	213
C. Nükleer Risk Sigortalarının Türk Sigorta Sistemindeki Yeri	217
D. Nükleer Risklere İlişkin Sorumluluk Sigortası Sözleşmesi	220
1. Genel Olarak Sigorta Sözleşmesi	220
2. Nükleer Risklere İlişkin Sorumluluk Sigortalarının Unsurları	228
a. Sigortacı ve Sigorta Ettiren	229
b. Sigorta Menfaati	230

c. Riziko.....	231
d. Sigorta Bedeli.....	231
e. Sigorta Primi.....	233
3. Nükleer Risklere İlişkin Sorumluluk Sigortalarının Konusu ve Kapsamı.....	233
4. Nükleer Risklere İlişkin Sorumluluk Sigortalarında Tarafların Karşılıklı Yükümlülükleri.....	234
a. Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri.....	234
aa. Prim Ödeme Yükümlülüğü.....	235
bb. Beyan Yükümlülüğü.....	235
cc. Bilgi Verme ve Araştırma Yapılmasına İzin Verme Yükümlülüğü.....	237
dd. Zararı Önleme, Azaltma ve Sigortacının Rücu Haklarını Koruma Yükümlülüğü.....	238
b. Sigortacının Yükümlülükleri.....	239
aa. Rizikoyu Taşıma Yükümlülüğü.....	239
bb. Poliçe Verme Yükümlülüğü.....	240
cc. Giderleri Ödeme Yükümlülüğü.....	240
dd. Tazminat veya Bedel Ödeme Yükümlülüğü.....	241
ee. Aydınlatma Yükümlülüğü.....	241
5. Nükleer Risklere İlişkin Sorumluluk Sigortalarının Sona Ermesi.....	242
SONUÇ.....	245
KAYNAKÇA.....	259